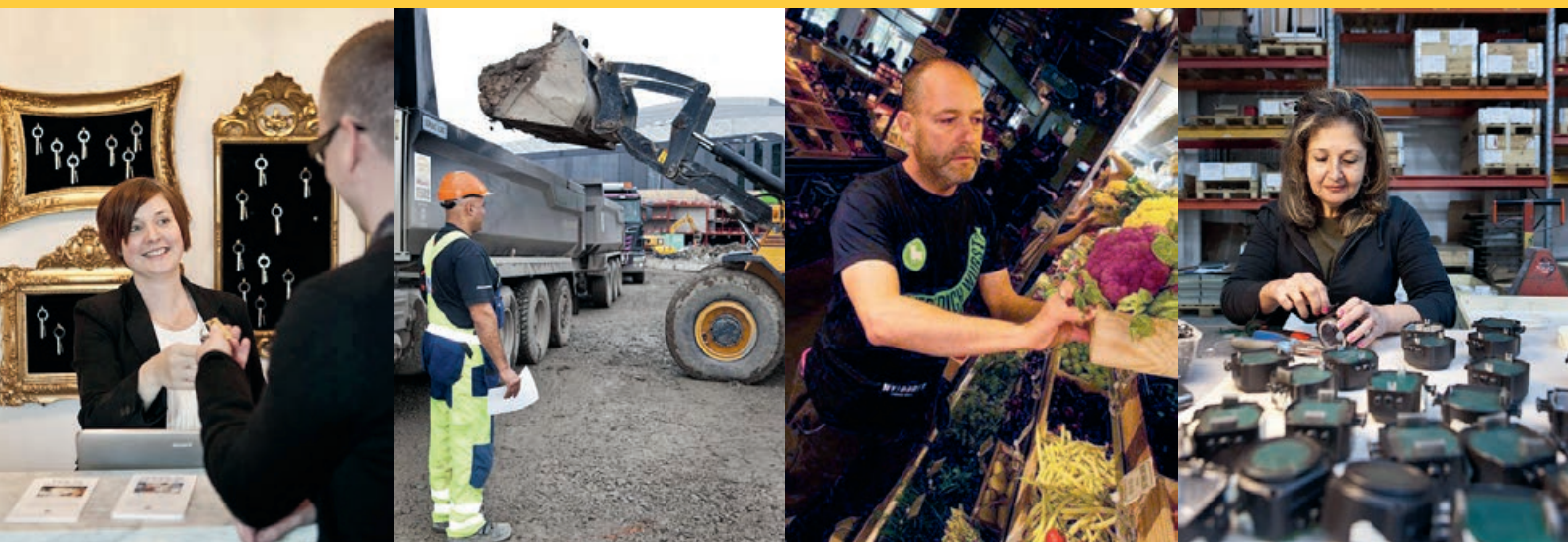

Förenklingsjakten

Resultat av studien inom tillverkningsbranschen

Det ska vara enkelt att starta och driva företag och det är viktigt att de regler som finns är enkla och ändamålsenliga.

Resultat av studien

Att förenkla för företag handlar om att minska företagets kostnader till följd av regler och underlätta deras vardag. Företag kan då i stället ägna mer tid och resurser till att driva sin verksamhet.

Förenklingsjakten vill bidra till att öka kunskapen hos beslutsfattare och andra aktörer om hur företagen upplever och hanterar regler i fyra branscher.

Här redovisar vi kortfattat en summering av resultaten från undersökningen inom tillverkningsbranschen som genomfördes hösten 2013.

Läs mer om Förenklingsjakten på enklareregler.se/forenklingsjakten

Det viktigaste resultatet från studien är företagens egna berättelser som beskriver olika aspekter av deras möten med regler i sin vardag. Dessa berättelser, som bygger på intervjuer och deltagande observationer, kan sammanfattas i ett antal teman som beskrivs längre fram i texten. Först kommer en beskrivning av det sammanhang som de företagare vi träffat inom tillverkningsbranschen befinner sig i.

Branschen

Kunderna är huvudsakligen andra företag – det vill säga företagen rör sig på en B2B-marknad. Två företag avviker då deras kunder finns i offentlig sektor. Inget av företagen har mindre än 15 miljoner kronor om året i omsättning, ett av dem omsätter uppåt 110 miljoner.

Företagen har ofta en lång tradition bakom sig. Det är inte ovanligt med företag, startade på 60-talet eller tidigare. Det gäller särskilt företag med kopplingar till stålindustri, mekaniska verkstäder och liknande. Nyregistrerade företag är ofta avknoppningar av äldre företag, eller företag som har startats som resultat av forskning.

Marknaden är internationell för de flesta av företagen i studien. Branschen ser ut att vara mansdominerad när det gäller vilka som sitter i ledande positioner. Alla företag i studien har anställda, som minst 5 och som mest ca 60. De flesta företag i studien har någon person som utför huvudsakligen administrativa arbetsuppgifter. Ibland är det en anställd, ibland är det någon av ägarna.

Att driva företaget

Samtliga företagare berättar att det krävs mycket tid och engagemang för att driva ett företag. I beskrivningarna framträder arbetsveckor på 60–80 timmar. Få tar ut en sammanhållen semester.

I vardagen beskriver samtliga företagare att deras fokus ligger på företagets lönsamhet och verksamhet. Det viktigaste är att hålla företaget igång, att tjäna pengar.

Företagarna

Utmärkande för de utvalda företagen är att de har pondus och ett starkt driv. De delar ett behov av att kunna förverkliga sina idéer utan bromsande chefer. De är orädda och säkra i sitt agerande och har i de flesta fall klara expansionsplaner för verksamheten. Företagarna drivs bland annat av att få arbeta självständigt, att förverkliga idéer, tjäna pengar och personlig utveckling.

Företagarna är i vissa fall djärva, i sin inställning till regler. De har ett pragmatiskt förhållningssätt till regelverket och är medvetna om att de ibland inte följer alla regler till punkt och pricka men tar inte så allvarligt på det. De ser sig själva som aktörer som kan och har rätten att påverka vilka regler som finns och hur de bör eller inte bör tillämpas.

Viktiga roller

Två roller som båda är viktiga för ett företags framgång i den här branschen är: visionären/idébäraren och strukturbyggaren/administratören. Utan idén och visionen om hur produkten ska utvecklas finns inget företag, men utan företagsstrukturen som hanterar försäljning, ekonomi, personal, säljkanaler och leverantörsystem skulle produkten aldrig hittat sin väg ut på marknaden.

Flera pratar om det faktum att de bidrar till samhället; med arbetstillfällen och med skatteintäkter. Samtidigt känner de sig inte alltid bemötta som en tillgång. Av dem som drivit företag under en längre tid (sedan 80-talet) ges dock uttryck för att den inställningen var mer vanlig förr.

Ansvaret

Flera av företagarna pratar om ansvaret som följer med att vara företagare. För en del är ansvaret motiverande och för andra tungt att bära. Även om vissa uttrycker sig om ansvaret som något stressande och negativt så tycks ansvaret ändå vara en del av anledningen till att man vill driva företag.

Ett par av företagarna menade att de saknade någon typ av kompensation från samhällets sida för sin insats, exempelvis genom generösare 3:12-regler. Det intressanta i deras berättelser om detta regelområde är kopplingen till det upplevda ansvaret, men också en känsla av orättvisa.

Att vara kvinna i en mansdominerad bransch

Vid rekryteringen av företag framgick att branschen till stor del består av män i de ledande positionerna, vilket bekräftades av de intervjuade kvinnorna i branschen.

Ett par kvinnor som leder ett företag tillsammans beskriver en nätverkskultur vid exempelvis konferenser. De berättar om konferensprogram som utformats på ett sätt som utesluter dem eftersom kvinnor förutsätts vara medföljande fruar som vill shoppa medan männen nätverkar i bastun. De två kvinnorna upplever att de stängs ute från de informella diskussionerna. De beskriver också att de inte möter samma respekt som männen i branschen, vilket innebär att de måste bevisa sin kompetens för att bli tagna på allvar.

Företagarnas upplevelser

Här följer ett antal teman som belyser hur företagarna upplever regler i sin vardag:

- Att hantera regler
- Regler som begränsar
- Dialog
- Personal
- Samordning
- Långsamma processer
- Finansiering

Att hantera regler

Gemensamt för alla företagare i studien är att man förstår varför regler finns, men majoriteten säger att reglerna är så många att det vore orimligt att ha kunskap om dem alla. Ett exempel är en företagare som har skyldighet att läsa och känna till databladerna för varje kemikalietyp de använder i produktionen.

Regler uppfattas och hanteras olika beroende på bakgrund, kompetens och kunnande. En utbildad civilekonom i studien ser till exempel inte poängen med att lämna ifrån sig bokföringen till en redovisningskonsult. Han ser det som sin självklara uppgift att göra redovisningen samt att sätta sig in i de regelförändringar som sker på området. Om man tittar på de företagare i studien som använder sig av sin yrkeskunskap i produktionen har en övervägande del tagit hjälp av redovisningskonsulter eller har anställda för att sköta administrationen och ser det inte som sin uppgift att hålla sig uppdaterad inom detta område.

Inställningen till regler

Företagarna pratar om att man har hyfsad grundkoll på regler – det kan tolkas som att de vanligaste och ”stora” reglerna som man måste känna till lär man sig och de blir en del av rutinerna i företaget. ”Rutinregler” är de regler företagarna måste förhålla sig till för att hålla företaget igång. Exempelvis benämns momsinsbetalningarna till Skatteverket som ”heliga”.

Även om företagarna tycks ha en ganska pragmatisk och odramatisk inställning till att de inte känner till alla regler så beror inte det på ointresse. Det är mer eller mindre en inställning som styrs av hur mycket tid de har. Företagarna håller ständigt öron och ögon öppna för vad som sker eftersom det kan komma att påverka deras verksamhet.

Regler som begränsar

Några av företagen lyfter upp miljöområdet som hårt reglerat vilket innebär att man måste söka tillstånd för småsaker.

Ett av företagen har främst sina kunder i offentlig sektor. Det innebär dels att han måste förhålla sig till Lagen om offentlig upphandling (LOU), dels långa säljcykler på 6–12 månader. Han är positiv till syftet med LOU eftersom den förhindrar svågerpolitik, men är mycket kritisk till hur den tillämpas i praktiken. Genom att upphandla totalentreprenader utestängs han som liten företagare nästan helt från de affärer som han vet finns inbakade i de stora upphandlingarna. Han menar att detta sätt att upphandla upphäver en stor del av poängen med upphandlingar: tydliga och offentligt tillgängliga beställningar.

Förutom att han upprörs över att privata entreprenörer i praktiken är de som fördelar skattepengar, förklarar han att det för hans relativt lilla företag blir svårt att veta var jobben finns. De ligger gömda och inbakade i stora totalentreprenader, eller i treårsupdrag för underhåll. När han väl hittat jobben är det dessutom svårt att veta vad som är beställt.

CE-märkning och direktiv

Flera företag är producenter av produkter som innebär skyldighet att tillämpa CE-märkning enligt EU:s maskindirektiv. Att tillämpa direktivet är dock mycket besvärligt av flera anledningar. De branschstandarder som man ska följa är inte offentliga utan måste köpas. En av företagarna berättar att han fått betala 30 000 kronor för de standarder som gäller hans verksamhet. Det är dessutom otydligt vilka standarder man behöver. För att avgöra det måste man köpa standarden och läsa igenom den.

Själva informationen är omfattande och ofta skriven på svår engelska med stort utrymme för tolkningar. Ett av företagen valde därför att anlita en konsult från ÅF (Ångpanneföreningen) för att reda ut det hela. Även efter detta menar de att CE-märkningen handlar om att använda sunt förnuft och att använda kända branschstandarder. De skriver därför under på att de uppfyller kraven för CE-märkning trots att de inte känner att de har det klart och tydligt för sig om de faktiskt uppfyller kraven enligt standarden. Istället litar de på sitt eget kvalitetsmedvetande och noggrannhet när det gäller säkra lösningar.

Dialog

Myndigheter har många olika roller i förhållande till företagare och dialogerna ser olika ut beroende på i vilken situation myndigheten och företagaren möts.

Företagarna upplever mötet med myndigheter som gott när de får raka svar på sina frågor, när tjänstemännen är lätta att komma i kontakt med, och när de får konkret hjälp utifrån sina egna förutsättningar. En av företagarna nämner att Länsstyrelsen kan vara svår att få tag i, men att de är väldigt bra när man väl kommer fram.

Företagen vill ha mer rådgivning och en problemlösande och konstruktiv dialog utifrån det egna företagets förutsättningar. Allra helst

vill man föra dialogen direkt med berörd myndighet. Därför uppskattas att inspektioner och tillsyn utförs. Många av företagarna pratar också om inspektioner som något positivt, ett tillfälle att lära sig vilka regler som gäller och en möjlighet att diskutera hur man kan göra saker bättre.

Bemötande

Flera företagare lyfter fram Skatteverkets bemötande som ett bra exempel. En företagare förklarar att deras sätt att svara på hans frågor gör att han vågar vända sig dit, vilket är positivt på fler än ett sätt. Dels slipper han oroa sig i onödan över vad som gäller. Han kan lätt ringa och fråga om han gör rätt utan att vara orolig för att Skatteverket ska slå ner på och straffa honom om han gjort fel. Dels slipper han vända sig till en dyr revisor som ”kostar flera tusen kronor i timmen” att ställa en fråga till.

Det centrala vid en inspektion är hur dialogen förs – inte mötet i sig. Ett exempel är Arbetsmiljöverket som gjort inspektioner och haft åsikter om vad som måste förbättras på en av de industrier vi träffar. De hade en hel del åsikter om saker företaget behöver förändra för att göra det säkrare för sina anställda men de kom inte med konkreta förslag.

Personal

Alla företagare i studien har anställda och samtliga relaterar till sitt arbetsgivaransvar i någon form. Det är ett komplext område där personalen är både företagets främsta tillgång, men också en av de största riskerna. Om företaget visar sig ha anställt ”fel” person upplever företagarna att de har små möjligheter att avsluta anställningen. Det är tydligt att företagarna kopplar arbetsgivaransvaret till företagets ekonomi. I materialet ser vi tre områden som rör arbetsgivaransvaret: sjukskrivnings- och rehabiliteringsansvar, kompetensförsörjning samt flexibilitet att öka och minska arbetsstyrkan.

Sjukskrivningskostnader framträder som ett område många företagare oroar sig för. I ett mindre företag kan sådana kostnader till och med riskera företagets existens. Flera av företagarna ställer i ljuset av detta frågan hur långt deras ansvar ska sträcka sig.

Svårigheter

Flera företagare beskriver att det är svårt att hitta personer som har den kompetens som krävs. En av företagarna menar att en orsak är att dagens gymnasieutbildningar inte är anpassade efter de behov som industrin har. Många av industrijobben kräver teoretisk kunskap för att hantera avancerade maskiner.

Ett annat problem som lyfts är att företagen hela tiden måste investera i de senaste maskinerna för att behålla sin konkurrenskraft, en utveckling skolorna oftast inte har ekonomi att följa med i.

Företagen har ett behov av att kunna öka och minska personalstyrkan för att följa konjunktursvängningar. Flera av företagen menar dock att alternativet att hyra in personal från bemanningsföretag inte är en hållbar lösning. Behovet är att kunna öka och minska personalen i ett samspelt team, inte att sätta in enskilda spelare som inte känner till företagets behov.

Samordning

Vid flera tillfällen stöter vi på processer som företagarna menar borde kunna samordnas bättre. Två aktörer som återkommer i dessa sammanhang är Skatteverket och Statistiska centralbyrån (SCB). När det gäller SCB framträder en bild av en bransch som är särskilt mycket utvald att delta i olika undersökningar; ett av företagen deltar cirka 25 undersökningar per år.

En gemensam nämnare är att inlämnandet av uppgifter känns meningslöst. De ser inte nyttan varken för sig själva eller för samhället. Formulären är ofta utformade så styrt att företagarna inte kan lämna korrekta uppgifter. De upplever det därför som ett onödigt arbete som inte leder till mer intäkter, utan tvärtom kostar pengar; det är inte ovanligt att externt anlitate redovisningsekonomer också sköter inlämnandet av uppgifter till SCB. Om uppgifterna kunde användas i den egna verksamheten skulle dock motivationen öka.

Rapporteringar som tar tid

Företagarna beskriver att det tar onödigt mycket energi, även om de enskilda undersökningarna i sig oftast inte tar så mycket tid att fylla i. Rapporteringen till Intrastat kan dock – om man har otur att ha många olika produkter – ta upp till två dagar att rapportera in. Just denna undersökning – Intrastat – begär in nästan exakt samma uppgifter som företagarna lämnar till Skatteverket i den periodiska sammanställningen. En samordning borde vara möjlig, anser de.

Den periodiska sammanställningen ska lämnas av alla som exporterar varor inom EU. När det gäller detta upplever två av företagarna en skevhet i förhållande till moms. De berättar att den periodiska sammanställningen ska innehålla uppgifter om moms som de ännu inte vet exakt hur mycket den blir, eftersom den ska betalas in efter att sammanställningen lämnats in.

Ytterligare ett område som behöver samordning är inspektioner som tenderar att klumpa ihop sig, men också att flera aktörer inspekterar i princip samma sak. En företagare berättar att inspektionerna ofta ”klumpar ihop sig” och därför stör produktionen vilket är frustrerande. Han berättar att kommunen, Arbetsmiljöverket och det fackliga skyddsombudet genomför arbetsmiljöinspektioner. Han fascinerar över att de alla tittar efter i stort sett samma saker och tycker det är konstigt att de inte samordnar sig.

Långsamma processer

Flera av företagarna nämner att långsam handläggning kan drabba företaget ekonomiskt. Ett av företagen berättar att den långdragna process de måste igenom kommer att försena den expansion de har planerat för sitt företag.

”Kunderna försvinner innan vi hinner göra något.”

Ett av företagen har som mål att bli större till 2018. För det behöver de en större panna och större torkar och för att få det måste de ansöka om ett nytt miljötillstånd. Miljötillståndet reglerar hur mycket de får producera per år, troligen för att kontrollera utsläpp gissar företagaren. Processen har pågått sedan 2006 och har överklagats i flera omgångar av grannarna som fruktar att expansionen leder till mer damm och buller. Det har varit en trög process där varje vända i kommunikationen med Länsstyrelsen tagit en månad eller två, vilket borde kunna kortas ner, tycker han.

En annan anledning till att processen tagit lång tid har också varit att de inte fick reda på vilka provtagningar som skulle behövas i början. Det har dykt upp efterhand. Eftersom de inte kan ta alla prover själva har arbetet försenats av väntetider på att upphandla och kontakta de konsulter som ska göra proverna samt att hitta en tid för själva utförandet av proverna.

Finansiering

I de berättelser som företagarna delat med sig av uppehåller de sig också vid kapitalfrågor och finansiering. Deras verksamhet innebär att de måste göra stora investeringar i maskiner eller i utbyggnader för exempelvis fler produktionslinjer eller lager.

För att få fram de pengar man behöver finns det såklart många olika strategier, i den här studien tar företagarna upp tre centrala områden: kontakten med banker, att betala moms i förväg vid fakturering samt bidrag från staten.

Moment 22

Ett problem som lyfts fram är att företag som har en omsättning på över 40 miljoner per år ska betala moms i samband med att fakturan till kunden skickas ut. Att betala momsen samtidigt med att fakturan innebär att man låser pengar som skulle kunna användas på annat sätt. En företagare pekar också på att det finns en annan risk. Om företaget befinner sig i ett pressat läge kan regeln innebära att företaget måste låna för att kunna betala in momsen.

Ett företag har upplevt att utformningen av Tillväxtverkets investeringsbidrag innebär ett moment 22. I princip måste man först göra investeringen för att kunna ansöka om bidraget, fast man behöver bidraget för att kunna göra investeringen.

Tillväxtverket

Swedish Agency for Economic and Regional Growth

Tel 08-681 91 00

www.tillvaxtverket.se

**Tillväxtverket underlättar
förnyelse i företag och regioner,
och gör det enklare för företag.**

Tillväxtverkets arbete med att förenkla för företag

Det ska vara enkelt att starta, driva och utveckla företag. Enklare regler ger minskade kostnader och skapar utrymme för företagen att driva sin verksamhet. Enklare regler ger fler affärsmöjligheter för företagen och leder till ett bättre företagsklimat och stärkt konkurrenskraft för Sverige.

Vi har skapat **enklareregler.se** där du som företagare kan lämna synpunkter och förslag, samt få återkoppling från berörda myndigheter. På **enklareregler.se** hittar du även mer information om Förenklingsjakten, berättelser från företagare och de resultat som kommit fram.

Tillväxtverkets roll är att driva på och utveckla förenklingsarbetet i samverkan med departementet, myndigheter, kommuner och näringsliv.

Kontakta oss gärna vid frågor!

Enheten Regelförenkling

Tel 08-681 91 00

regelforenkling@tillvaxtverket.se